

SZTUKA PREZENTOWANIA TREŚCI KSZTAŁCENIA

Skuteczna prezentacja multimedialna w policyjnej dydaktyce zadaniowej

mł. insp. Wioletta Białkowska
sierż. szt. Justyna Oleszczak

Zakład Doradztwa Dydaktycznego i Psychologii CSP

*Najwyższym poziomem umiejętności edukacyjnych
jest sztuka obudzenia w dorosłym uczniu kreatywności
przy wykorzystaniu prostych pomocy dydaktycznych.*

Albert Einstein

Przekazywanie wiedzy wbrew pozorom nie jest zadaniem prostym. Predyspozycje do skutecznego nauczania i motywowania, sprawność językowa czy właściwa komunikatywność nie zawsze idą w parze z posiadaną wiedzą specjalistyczną, umiejętnościami czy stażem pracy. Jednak bezwzględny warunkiem determinującym „skuteczność” nauczyciela jest jego zaangażowanie i skrupulatność w przygotowywaniu strategii procesu nauczania, właściwego doboru metod, materiałów lub środków dydaktycznych. Wszystkie te komponenty, jeżeli zostaną właściwie zestawione i odpowiednio przygotowane, wzmocnią proces dydaktyczno-wychowawczy. Indywidualne predyspozycje nauczyciela policyjnego, jego kompetencje psychopedagogiczne i umiejętność dostosowania zarówno metod, jak i środków dydaktycznych do treści nauczania, zagwarantują słuchaczom rzetelne podstawy do budowania wiedzy i skutecznego zdobywania umiejętności.

Bardzo powszechnym środkiem dydaktycznym, który cieszy się dużą popularnością w przestrzeni edukacyjnej, zapewne ze względu na ogrom możliwości, jakie daje, jest prezentacja multimedialna. Sprawdza się idealnie w połączeniu z większością metod podających ze względu na swój uniwersalizm. Sięga po nią niemal każdy nauczyciel i wykorzystuje mniej lub bardziej efektywnie, w zależności od tego, czy posiada wiedzę i umiejętności do jej właściwego zastosowania w procesie dydaktycznym. Owo właściwe zastosowanie wymaga pewnych refleksji, ponieważ wszelkie dostępne instrukcje, modele, trendy związane z wykorzystaniem tego środka miały raczej podłoże odmienne od potrzeb dydaktyki. Prezentacja multimedialna była zawsze domeną świata reklamy, promocji, miała oddziaływać w większym stopniu na zmysł wzroku, który był jej głównym adresatem. Wykorzystanie prezentacji multimedialnej w procesie kształcenia wymaga wyzbycia się pewnych przyzwyczajzeń, nawyków związanych z pracą z tym narzędziem, a także szerszego spojrzenia na jej możliwości, właśnie przez pryzmat dydaktyki. Punktem wyjścia przy

pracy nad prezentacją powinni być odbiorcy, słuchacze. Na ich oczekiwaniach powinniśmy skupić naszą uwagę i przedkładając cele kształcenia nad opakowanie treści nauczania, czyli formę, rozważnie konstruować pomoc dydaktyczną, zapisując jej komponenty na kolejnych slajdach.

Prawidłowo zaprojektowana i wykorzystana prezentacja multimedialna pozwala na racjonalizację nauczania i jego intensyfikację. Stanowi wspaniałe narzędzie wspomagające, a jeśli sumiennie zadamy o jej koincydencje z naszą narracją, bez wątpienia wzbogaci i uatrakcyjni nasz przekaz. Prezentacja, jak i inne materiały dydaktyczne w procesie kształcenia, musi być podporządkowana funkcji poznawczo-kształcącej. Pomaga ona odbiorcy w tworzeniu bazy spostrzeżeniowej, weryfikowaniu jego wyobrażeń, rozumieniu, kształtowaniu pojęć, konstruowaniu schematów poznawczych i ich zapamiętywaniu. W procesie dydaktycznym realizowanym na różnych poziomach edukacyjnych z zastosowaniem prezentacji multimedialnych spostrzeżenie, obserwacja kierowana oraz koncentracja uwagi, jej podzielność

i przetrzutość na różnorodnych obiektach i ich szczegółach przypisanych do obrazu, tekstu, dźwięku, symbolu albo powiązań między nimi, mają priorytetowe znaczenie w poznawaniu rzeczywistości. Dzięki spostrzeganiu i prawidłowo przebiegającej komunikacji multimedialnej (kognitywny proces przetwarzania informacji) w świadomości uczącego się następuje subiektywne odwzorowywanie obrazów rzeczywistości, odnoszących się do odpowiednio zakodowanych informacji mających w poszczególnych dziedzinach nauki najróżnorodniejszą postać¹. To, jaki ostatecznie charakter będzie miała stworzona przez nas prezentacja multimedialna, wpłynie na koncentrację uwagi odbiorcy i zdecyduje, czy zostanie ona utrzymana w dłuższej sekwencji czasowej czy nie. I może wydawać się to banalne, jednak wpływ na zaangażowanie odbiorcy może mieć już samo tło naszej prezentacji, pierwszy otwierający slajd. Niefortunne zastosowanie nieadekwatnych do przedmiotu narracji właściwości prezentacji może zniweczyć przekaz, a przynajmniej utrudnić odbiorcy przyswojenie jej treści.

Jak się okazuje, powtarzane latami twierdzenie, że każdy człowiek zapamiętuje 10% tego, co czyta, 20% tego, co widzi, 30% tego, co słyszy itd., oparte na dowolnie modyfikowanych przez dziesiątki lat piramidach edukacyjnych, zafałszowało proces uczenia się, a na domiar złego osadziło na bardzo długo w pewnych sztywnych ramach proces rozwijania zdolności poznawczych. Wyniki uczenia się zależą od zbyt wielu zmiennych, aby umożliwić precyzję ich pomiaru i aby można było uznać za pewnik wyżej wskazaną klasyfikację. Nie ma precyzyjnych, jednoznacznych badań naukowych potwierdzających procentowe wartości zapamiętywania, które można ogólnie przypisać każdemu człowiekowi. Wizualna metafora doświadczeń uczenia się Edgara Dale'a wykorzystywana była tak długo przez rzesze autorów zapewne ze względu na atrakcyjność tej koncepcji.

Wybierając bodźce sensoryczne w konkretnym zestawieniu, możemy założyć, że ich asymilacja przyczyni się do zwiększenia efektywności uczenia się danej grupy, w której każdy będzie miał przecież inne preferencje poszczególnych zmysłów. Jednak bez względu na indywidualne preferencje słuchaczy, warunkiem niezbędnym w procesie uczenia się jest odpowiednia motywacja. Przekaz oddziałuje na sferę emocjonalną i motywacyjną odbiorcy, wywołując przez to jego nastawienie do eksponowanych treści oraz niewątpliwie wpływa na proces uczenia się. Skutecznego nauczyciela charakteryzuje m.in. to, iż interesuje go formułowanie komunikatów, za którymi słuchacz będzie chciał podążyć. Platon powiedział: *Wiedza zdobyta pod przymusem nie trzyma się głowy*. Mówić, aby zostać zrozumianym, to wbrew pozorom niełatwe zadanie i duże znaczenie przy jego powodzeniu ma zaangażowanie i podejście nauczyciela. Nauczyciel musi mieć świadomość praktycznego sensu przekazywanej przez siebie wiedzy i nie wolno mu popełnić błędu polegającego na wyposażaniu ludzi jedynie w narzędzia, z pominięciem właściwego podejścia². Refleksja dotycząca funkcjonalności, użyteczności czy rzeczowości naszej prezentacji z punktu widzenia odbiorcy jest kluczowa. Każdy człowiek, układając swoją wiedzę w określone schematy w mózgowych ośrodkach pamięci, robi to zupełnie nieświadomie, ze skutecznością na jakimś poziomie³. Psychologia nauczania wskazuje, że pamięć sensoryczna pozwala nam na percepcyjne pobieranie informacji przez skupienie uwagi na danym obiekcie w czasie mniej więcej od 3 do 5 sekund, podczas których nasz mózg wstępnie selekcjonuje odbierane bodźce wzrokowe. Zawartość slajdu prezentacji multimedialnej oraz jego forma aktywują proces przetwarzania informacji. Proces ten wzmacniany jest komunikatem werbalnym wykładowcy. Oczywiście więc jest,

że muszą one być spójne, uzupełniające się i dające poczucie całości, którą pamięć operacyjna odbiorcy będzie na bieżąco przetwarzać. Taki model obrazowo-dźwiękowy implikuje powstanie w pamięci odbiorcy logicznych skojarzeń. Całość przekazu osadza się w strukturach poznawczych pamięci trwałej jako elementarny, prosty albo złożony schemat poznawczy lub modyfikuje schematy już istniejące.

Prezentacje multimedialne spotykane m.in. w przestrzeni dydaktycznej można podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich tworzona jest przez osoby, które z wielu środków dydaktycznych wybrały właśnie prezentację zupełnie przypadkowo, ponieważ jest modna, praktyczna, nowoczesna, wbrew pozorom nie wymaga dużych nakładów pracy (plik, nośnik, komputer, projektor), szybka, wygodna. Niestety ta grupa wykorzystuje ją zazwyczaj jak prompeter, na który zostaje spakowana duża część wiedzy, jaką ma na dany temat, a następnie zwyczajnie odczytuje ją podczas zajęć czy wystąpienia. Druga grupa stawia na efekciarstwo, zamieszcza znacznie mniej treści, jednak doprawia je ogromną ilością gadżetów, animacji, przejść i innych efektów. Takie niezliczone „dekoracje” prezentacji multimedialnych profesor Edward Tufte, amerykański pionier w dziedzinie wizualizacji danych, autor *The cognitive style of PowerPoint*, określili bardzo rzeczowo mianem „powerpointowego badziewia”. I jedna, i druga grupa, otwierając takie programy, jak: PowerPoint, Libre Office Impress, Corel Presentation czy Prezi, zapomina o właściwych celach szkolenia, a skupia się na tym, aby za wszelką cenę wykaazać się znajomością obsługiwanego programu oraz dużymi umiejętnościami edytorskimi, bombardując odbiorców ogromną liczbą slajdów, których zawartości nie będą w stanie w efektywny sposób zarejestrować, a co dopiero wykorzystać w nauce. Rzadkością niestety są idealnie skrojone na potrzeby kształcenia slajdy, które w połączeniu z dobrą narracją zapewniają odbiorcom optimum dydaktyczne w zakresie realizowanych zagadnień. Wynika to z nawyków i przyzwyczajaje wspomnianych na początku.

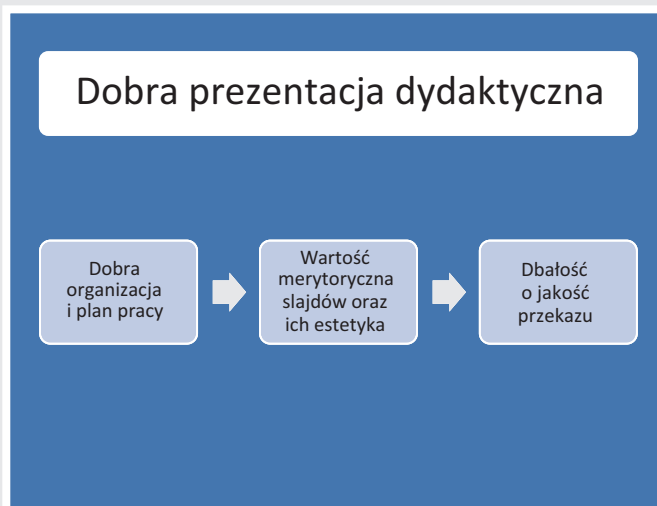
Nasz pierwszy kontakt z programem PowerPoint na kursach jego obsługi, zajęciach informatycznych czy podczas innych form doszkalań w tym zakresie ukształtował pewne przekonanie, że forma jest nadrzędna nad treścią, a spektakularne opakowanie treści stanowi o sukcesie przekazu. Jednak wplatając prezentację multimedialną w proces kształcenia, proporcje musimy rozłożyć inaczej.

Rys. 1. Proporcje pomiędzy wartością estetyczną a zawartością merytoryczną prezentacji multimedialnej. Opracowanie własne autorów.

Powodzenie dydaktyczne zależy w dużej mierze od właściwego umiejscowienia uczniów, słuchaczy w procesie nauczania oraz od umiejętności patrzenia na ten proces ich oczami. Aby móc efektywnie przekazać informacje, musimy przede wszystkim określić wnioski, jakie słuchacze powinni sobie przyswoić na ich podstawie, uwzględniając różny poziom kompetencji tych odbiorców. Przepis na udaną prezentację multimedialną składa się z następujących składowych: znajomości materiału nauczania (wartości merytorycznej), znajomości grupy docelowej oraz znajomości podstaw dydaktyki.

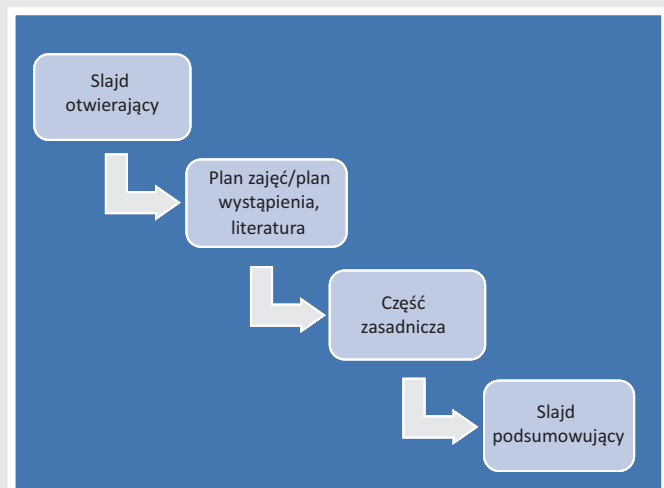
Rys. 2. Elementy dobrej prezentacji dydaktycznej. Opracowanie własne autorów.

Przygotowując prezentację multimedialną, pamiętajmy, że pierwszego wrażenia nie zrobimy dwa razy. Ważne jest wypracowanie pewnego stylu prowadzenia wykładu, wspomaganego prezentacją, charakterystycznego dla nauczyciela. Sztuka wykładania – to ona kreuje jakość spotkania dydaktycznego, podczas którego to nauczyciel swobodnie realizuje rolę aktora, moderatora i eksperta⁴. Nie każdy rodzi się projektantem, nie każdy też posiada zmysł artystyczny, jednak wykorzystanie programu typu PowerPoint w pracy dydaktycznej obliuguje nas do tego, abyśmy zrobili to najlepiej, jak potrafimy. Pamiętajmy, że przychodząc na zajęcia, nie zrobimy dobrego wrażenia, nie przekonamy słuchaczy do tego, że przekazywane przez nas treści są ważne, jeżeli sami nie potraktujemy przekazywanej wiedzy z należytym szacunkiem i nie będziemy dobrze przygotowani do zajęć. Prezentacja musi być przemyślana, uporządkowana, schludna i aktualna. Odzwierciedla niejako nasz sposób bycia, podobnie jak sposób, w jaki mówimy. Prezentuje nasz stosunek do realizowanego zagadnienia i daje odbiorcy komunikat o randze, z jaką traktujemy to, co mamy do przekazania. Zestawiona spójnie z naszą erudycją i aparycją pełnić będzie nie tylko funkcję kształcącą, ale również wychowawczą z oczywistych względów. Nauczyciel bez względu na temat, jaki podejmuje, bez względu na czas, jakim dysponuje do jego realizacji, bez względu na to, czy staje do wykładu *ex cathedra*, czy realizuje zagadnienia poprzez platformę e-learningową, w każdym z tych przypadków **wychowuje**. Jego postawa, sposób mówienia, sposób prezentowania treści kształcenia muszą być wzorcowe. Wychowanie jest procesem oddziaływania wolicjonalnego, a więc opiera się na intencjonalnym oddziaływaniu osób cieszących się rzeczywistym autorytetem. Jest on najważniejszym narzędziem procesu kierunkowej socjalizacji⁵. I taką kierunkową socjalizację prowadzą wszyscy nauczyciele policyjni. O jakości prezentacji nie decyduje liczba slajdów, z których jest złożona. Tym, co wpływa na jej ostateczny odbiór, jest jej organizacja

oraz sposób przedstawienia przez prowadzącego. Osiągnięcia celu kształcenia z wykorzystaniem naszej prezentacji nie zagwarantuje nam również efekciarstwo w postaci przeładowania jej obrazkami, zastosowania mnóstwa animacji, dźwięków czy efektów wizualnych. Podczas wykorzystywania programów typu PowerPoint w procesie dydaktycznym należy pamiętać, że forma nie może dominować nad treścią, nie może konkurować o uwagę słuchaczy z narracją i merytoryką. Przekazując przyszłemu funkcjonariuszowi wiedzę, musimy zadbać o to, aby zaistniały wszelkie niezbędne warunki do tego, aby nabyta wiedza przekształciła się w jego późniejsze kompetencje. Dydaktyka zadaniowa jest specjalną dydaktyką o kierunkowym charakterze, koncentruje się na kształtowaniu określonych kompetencji zawodowych przedstawicieli określonych formacji mundurowych w oparciu o system wartości służby i metodyczne propozycje andragogiki⁶. Stajemy więc przed wyzwaniem zaszczepienia w naszych odbiorcach (słuchaczach) swoistej powinnoci, odpowiedzialności za właściwe i efektywne przyswojenie wiedzy, którą następnie będą zobligowani skutecznie wykorzystać w czynnościach służbowych, realizując ustawowe zadania Policji. Należy zadbać o aktualność treści zawartych w slajdach oraz o dostosowanie samej prezentacji do aktualnej sytuacji, do odbiorców oraz czasu, w jakim ją prezentujemy. Nic tak nie sprzyja budowie autorytetu prezentera jak wiarygodność – szczególnie gdy w grę wchodzi prezentacja danych. Choć trudno przedstawić wszystkie dane na jednym slajdzie, dobrzy prezenterzy podchodzą konsekwentnie i uczciwie do tego, co jednak decydują się przekazać⁷. Nie ma nic gorszego niż zaprzestanie prezentacji multimedialnej, których treści nauczyciel musi przesiewać podczas prelekcji, porządkować, niejednokrotnie tracąc czas na usprawiedliwianie nieaktualnych już informacji. Daje tym samym bardzo niedyskretny komunikat, że realizowane zagadnienie nie jest nawet dla niego samego w żaden sposób atrakcyjne, zajmujące i ważne. Ile razy zdarzyło się nam wysłuchiwanie prelekcji wspieranej prezentacją multimedialną nienależącą do prelegenta, zapożyczoną, gdzie slajdy w bardzo widoczny sposób zaskakiwały prowadzącego. Część z nich ignorował, zapewne z tego powodu, że prowadząc wykład, nie potrafił do nich nawiązać w odpowiednim momencie. I to jest właśnie jeden z czynników konstytuujących podejście, które uprawdopodobnia niepowodzenie dydaktyczne.

STRUKTURA PREZENTACJI

Przemyślana i uporządkowana struktura prezentacji zapewni nam komfort podczas prelekcji, a słuchaczom z całą pewnością ułatwi

Rys. 3. Struktura prezentacji. Opracowanie własne autorów.

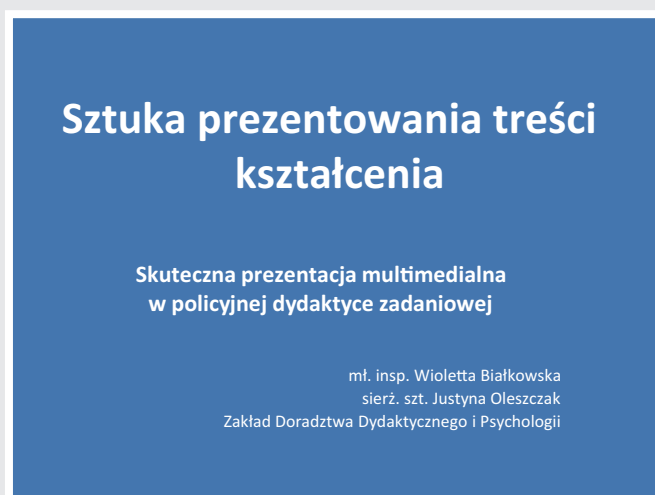
jej przyswojenie. Idealnym rozwiązaniem jest przygotowanie prezentacji multimedialnej w oparciu o opracowany wcześniej konspekt zajęć. Segmentowanie treści, jakie mamy do zaprezentowania zgodnie z konspektem, pozwoli nam maksymalnie wykorzystać czas zajęć oraz zagwarantuje wyczerpanie tematu. Jeżeli z pewnych względów nie dysponujemy konspektem, jeżeli prezentacja przygotowana jest do różnego rodzaju wolnych wystąpień, pomocne będzie trzymanie się określonej struktury.

Właściwe rozplanowanie pracy nad przygotowaniem prezentacji multimedialnej na potrzeby szkoleniowe stanowi o jej skuteczności. Zamieszczamy na slajdach treści kształcenia, jakie chcemy wyeksponować. Dobrym rozwiązaniem jest przygotowanie wcześniej tekstu w programie WORD, który następnie możemy łatwo edytować czy formatować. Na tym etapie należy zadbać o właściwy układ tekstu na slajdach, decydujemy, które treści przedstawiamy zbiorczo, które pojedynczo z racji konieczności ich szczegółowego omówienia. Relacja między elementami kompozycyjnymi slajdu jest bardzo istotna. Treści slajdów nie powinny zawierać tekstu ciągłego, a jedynie równoważniki zdań. Naturalnie wyjątek stanowią cytaty.

Zróbmy próbę tempa (funkcja w zakładce „Pokaz slajdów”), będziemy mieli pewność, że zdołamy wyczerpać temat w przeznaczonym nam czasie, bądź zaobserwujemy konieczność poczynienia pewnych modyfikacji w tym zakresie. Bardzo przydatną opcją jest funkcja „Rejestruj pokaz slajdów”, która umożliwia m.in. rejestrowanie narracji dźwiękowej, jeżeli potrzebujemy odsłuchu naszego wystąpienia. W tej części pracy sprawdzamy też tekst, eliminujemy błędy, literówki i inne mogące wystąpić i zakłócić przekaz nieprawidłowości.

Kiedy już zawartość merytoryczna naszej prezentacji jest właściwie uporządkowana, przechodzimy do zabiegów mających na celu zadbanie o estetykę naszej pracy. Dobieramy tło, dostosowujemy kolory, rozmieszczamy elementy graficzne w prezentacji. Upewniamy się, że całość jest spójna i czytelna.

SKUTECZNY SLAJD OTWIERAJĄCY

Rys. 4. Przykładowy slajd otwierający. Opracowanie własne autorów.

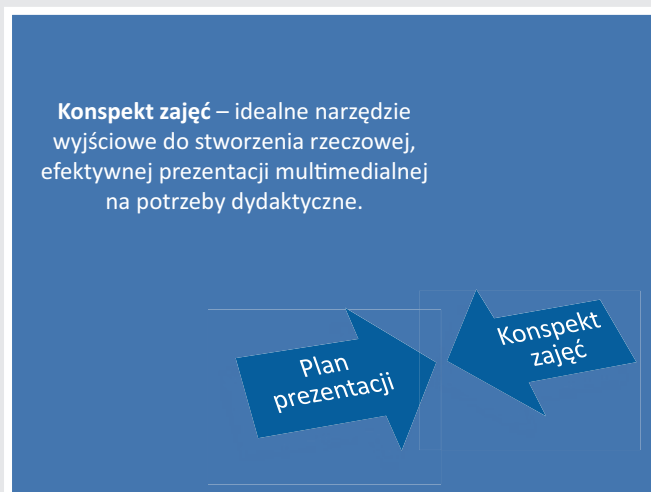
Oczywisty i niezbędny jest zawsze slajd tytułowy. Musi być sformułowany rzeczowo, krótko i jasno. Zamieszczony na takim slajdzie tytuł możemy uzupełnić podtytułem, w przypadku tematu zajęć możemy podać w nim numer jednostki modułowej, numer jednostki szkolnej oraz numery kluczowych punktów nauczania, jakimi będziemy

się zajmować. Stosowne jest również zapisanie w prawym dolnym rogu stopnia służbowego, tytułu naukowego bądź zawodowego, imienia i nazwiska osoby przygotowującej prezentację, ewentualnie prelegenta. Właściwe, lecz fakultatywne będzie także zamieszczenie logotypu Policji, identyfikującego naszą formację. Symbolem niezmiennie kojarzącym się z Policją jest odznaka policyjna, która znajduje się w logotypach każdej ze szkół Policji. Unikajmy zamieszczenia logotypu na każdym slajdzie, to raczej zabieg reklamowy, na który w przypadku procesu nauczania szkoda przestrzeni slajdowej. Kiedy już zamieściliśmy wszystkie z ww. niezbędnych elementów, zastanówmy się, co zrobić, aby przekonać słuchaczy do prześledzenia przygotowanego materiału. Podczas prezentowania tematu zajęć zapewnimy słuchaczy o naszych kompetencjach w prezentowaniu treści nauczania. Przed przekazaniem treści trzeba w głowach słuchaczy zbudować odpowiednie systemy motywacyjne po to, by w ogóle zechcieli słuchać⁸.

LITERATURA

Przechodząc do realizacji zagadnienia, konieczne jest zapoznanie słuchaczy z niezbędną literaturą. Przygotujmy więc slajd z takim wykazem i zaprezentujmy go na samym początku, aby po pierwsze zaangażować już niejako słuchacza w problematykę i dać tym samym zaplecze do nauki własnej, a po drugie zapewnić takim zabiegiem o naszej dbałości o powodzenie przyswojenia przez nich wiedzy. Gdy podajemy literaturę, bardzo wskazane jest również przekazanie słuchaczom w formie papierowej niezbędnych treści, które są obszerne, a mają dużą wartość dydaktyczną (np. aktów prawnych, kazusów, instrukcji itp.), ponieważ zamieszczenie ich na slajdach będzie raczej niemożliwe.

PLAN WYSTĄPIENIA / PLAN ZAJĘĆ

Rys. 5. Konstruowanie planu prezentacji. Opracowanie własne autorów.

Kolejny slajd powinien zawierać plan naszego wystąpienia czy plan przebiegu naszych zajęć. I tutaj w przypadku zajęć lekcyjnych niezmiernie pomocny będzie nam konspekt. Konspekt zajęć stanowi idealne narzędzie wyjściowe do stworzenia bardzo dobrej, rzeczowej prezentacji. Uporządkowany, spójny plan przedstawiony na początku słuchaczom nie tylko będzie stanowić pomoc dla nauczyciela, ale również będzie dowodzić jego właściwego, rzetelnego przygotowania do zajęć czy do wystą-

pienia. Podając na początku rzeczony plan, umożliwiamy odbiorcy uruchomienie myślenia wyobraźniowo-pojęciowego. Brak umiejętności planowania może skutkować rozbieżnościami między zamierzeniami a ich rzeczywistą realizacją. Na realizację tematu zajęć czy wystąpienie bez wcześniejszego zadbania o jego strukturę mogą sobie pozwolić nieliczni. Intuicyjne przekazywanie informacji nie sprawdzi się przy realizacji celów założonych określonym programem.

CZĘŚĆ ZASADNICZA

Część zasadnicza będzie zawierać cały materiał, jakiemu poświęcona jest dana prezentacja. To tutaj właściwe i przemyślane rozmieszczenie treści jest najważniejsze. Przechodząc do omawiania pierwszego zagadnienia, zadbajmy o to, aby informacje dawkować. Wyobraźmy sobie sytuację, kiedy otwieramy pierwszy slajd, na którym znajdują się wszystkie podpunkty dotyczące naszego zagadnienia. Jeżeli wymagają one dłuższej refleksji, możemy być pewni, że większość naszych odbiorców już po chwili przestanie nas słuchać, a skupi się na jak najszybszym zanotowaniu wszystkich składowych danego zagadnienia, jakie zostały wyszczególnione przez nas na slajdzie. Jeżeli nie jest to absolutną koniecznością, odstępmy od slajdu zbiorczego i skupmy uwagę słuchaczy na jednym podpunkcie. Omówmy dany punkt, hasło, dajmy szansę na zanotowanie ważnych informacji, a następnie przejdźmy do kolejnego. W ten sposób będziemy mieli szansę utrzymania uwagi słuchaczy stale na tym samym poziomie i tym samym mamy im możliwość właściwego przetworzenia informacji zawartej w komunikacie multimedialnym. Umieszczanie wszystkich informacji na jednym slajdzie świadczy o lenistwie prelegenta⁹.

Część zasadnicza powinna być bogata w te wiadomości, które są potrzebne i ważne z punktu widzenia słuchaczy. Pamiętajmy o tym, że przy prezentacji multimedialnej, stanowiącej swego rodzaju instrukcję obsługi danego tematu, powinna panować zasada pierwszeństwa odbioru nad przekazem. Tworząc prezentację multimedialną, musimy niejako spojrzeć na nią oczami odbiorcy i skonfrontować z nią nasze oczekiwania co do rezultatu, jaki chcemy uzyskać.

SLAJD PODSUMOWUJĄCY

Bardzo pomocny i niezbędny, kiedy mamy do czynienia z realizacją treści programowych nauczania. Pozwoli nam wyeksponować te informacje, które powinny zostać zapamiętane, a następnie utrwalone przez słuchacza. Na takim slajdzie możemy sobie pozwolić na umieszczenie najważniejszych informacji, wypunktować je, tak aby słuchacz mógł je sobie zapisać. Na końcu dokonujemy pewnego rodzaju selekcji treści nauczania, wskazujemy słuchaczom, na co muszą zwrócić uwagę, co powinni zapamiętać, a czego się nauczyć. Wartościmy przekazane treści, ustalamy tok ich przyswajania, ułatwiamy proces uczenia się.

WSKAZÓWKI PRAKTYCZNE

Przygotowując prezentację multimedialną, przerzucamy niejako część odpowiedzialności za powodzenie bądź niepowodzenie dydaktyczne na nośnik informacji, który „zapamięta” przecież wszystko, co na nim umieścimy. Gdzieś podświadomie dajemy sobie tym samym poczucie bezpieczeństwa, że przekazaliśmy przecież tyle treści, ile zdołaliśmy w określonym czasie, i często-kroć jesteśmy przekonani, że słuchacz zawartość naszej prezen-

tacji musi przecież przyswoić. Dobrą praktyką będzie spojrzenie na przygotowywaną przez nas prezentację multimedialną jak na swoisty komunikator. Musimy dostosować jego projekt do naszych odbiorców, biorąc pod uwagę to, jaki charakter ma nasze wystąpienie. Prezentacja multimedialna przygotowana na zajęcia dydaktyczne powinna emanować prostotą, stanowić uporządkowane kompendium przekazywanej wiedzy. Już pierwsze slajdy muszą dać swoją dbałością jasny przekaz odbiorcy, że materiał na niej zamieszczony warto śledzić. O wartości merytorycznej przygotowanego materiału słuchacz musi być zapewniony od pierwszych minut naszego wykładu.

Relacje między elementami kompozycyjnymi slajdu muszą zostać określone na początku i powinny być zachowane na każdym kolejnym slajdzie.

Kolor jest decydującym komponentem prezentacji. Określa ogólny ton wystąpienia i wpływa na oczekiwania publiczności. Pomaga wskazać, co nauczyciel zamierza przekazać swoim odbiorcom². Stosowanie zasady: jasne tło plus ciemne litery bądź ciemne tło plus jasne litery zagwarantuje czytelność naszego materiału i dużo lepszą przystępność. Na to, czy lepiej wybrać jasne czy ciemne tło, wpływają dwa czynniki: formalny lub nieformalny charakter wystąpienia i wielkość sali. Ludzkie oko działa najlepiej, gdy widzi kontrast, a jednolicie czarne lub białe tło – z racji braku pośrednich barw – zapewnia największy kontrast¹¹.

Psychologia barw i obszerne materiały w tym zakresie również są bardzo subiektywne, ponieważ znowu rozbijają się przecież o indywidualne preferencje każdego z nas. Są jednak pewne tezy, które rzeczywiście się sprawdzają w odniesieniu do każdego człowieka. Wybierając kolory, jakich będziemy używać w naszej prezentacji, skupmy się na maksymalnie trzech. Optymalny ze względu na charakter procesu kształcenia, jeśli uwzględnimy zagadnienia psychologii koloru, będzie biały – ponieważ pozwala na łatwiejsze formułowanie myśli, błękit – ponieważ stymuluje pracę mózgu, i żółty – przypisany ogólnie sferze nauczania, uczenia się, przydatny do eksponowania, podkreślania treści. Szarości i błękity sprawdzają się przy pracach analitycznych i wymagających skupienia, świetnie się też komponują. Przygotowując materiał dydaktyczny, zastanówmy się przede wszystkim, jakie kolory będą korespondowały z zawartością merytoryczną naszych zajęć. Zachowajmy umiar i rozagę, podkreślając jaskrawymi kolorami informacje mające większe znaczenie. Formatowanie ważniejszych sentencji sprowadźmy do ich pogrubienia bądź podkreślenia, co zostanie natychmiast wychwycone przez oko odbiorcy, a jednocześnie nie zakłóci całego przekazu.

Aby prezentowane treści były czytelne i łatwo dostępne dla oczu, musimy pamiętać o podstawowych zasadach typografii. Tekst musi być właściwie sformatowany, najlepiej w ten sam sposób w całej prezentacji, co pozwoli utrzymać uwagę odbiorców na tym samym poziomie. Zapisane informacje dzielimy na akapity, unikamy długich sformułowań, tekst powinien być łatwy do przetworzenia i złożony w prawidłowy sposób. Zachowajmy również rozagę przy wyborze czcionki. Zastanówmy się, czy koresponduje z tonem naszego wystąpienia i prezentowanymi treściami. Nie wszystko, co cieszy oko, będzie właściwe. Pamiętajmy, że możemy bardzo niefrasobliwie wybrać czcionkę dedykowaną dzieciom. I choć przyjemna dla oka, sprawi, że nasza prezentacja nabierze infantylnego charakteru. Wybierajmy **czcionki proste, bezszeryfowe**, które nie męczą szybko wzroku. Wszelkie ozdobniki w **krojach szeryfowych** ułatwiają lekturę w składzie tekstu ciągłego, np. beletrystyki, utrzymując wzrok na jednym poziomie, a ich geneza związana jest z rozwojem druku.

Kilka przydatnych zasad typografii:

1. Czcionka ma podkreślać charakter naszej prezentacji (czcionki proste, formalne sprawdzą się najlepiej).
2. Fonty bezszeryfowe zapewnią lepszą czytelność naszej prezentacji.
3. Konsekwentnie trzymajmy się kroju pisma.
4. Dbamy o kontrast między tekstem a tłem.
5. Umiar! Stosujemy dwa do trzech kolorów.
6. Wyrównywanie tekstu do lewej strony ułatwi czytanie treści prezentacji.

Rys. 6. Podstawowe zasady typografii stosowane w prezentacji multimedialnej. Opracowanie własne autorów.

Stosowanie elementów ilustrujących w prezentacjach jest nieodzowne. Zdjęcia, obrazki, wykresy, rysunki, diagramy wzbogacają wartość poznawczą naszego materiału, hołdując zasadzie pogłębienia w procesie kształcenia. Muszą być jak najprostsze w swojej formie. Należy pamiętać, że slajdy z danymi nie traktują przecież o samych danych, ale o ich znaczeniu, muszą być więc przejrzyste i opatrzone jasnym komunikatem. Dawkowanie takich elementów na slajdzie jest uzasadnione merytorycznie. Korzystny jest tutaj również zabieg związany z przejściami między takimi slajdami, kiedy system poznawczy odbiorcy ma chwilę, aby odpocząć, a pole percepcyjne resetuje się. Klawisze „B” i „W” pozwolą nam na dokonanie takiego wizualnego resetu podczas pokazu slajdów, dając jednocześnie czas na dopowiedzenie ważnych kwestii, nie absorbując narządu wzroku odbiorcy, ponieważ ekran stanie się odpowiednio do zastosowanego klawisza czarny lub biały.

Sztuka prezentowania treści kształcenia w ostatnich latach poddawana była wszelkiej ewolucji. Wielu nauczycieli policyjnych może podzielić się doświadczeniem obsługi rzutnika foliogramów czy też rzutnika do slajdów. Przygotowanie materiałów wspomagających proces nauczania często wymagało dużego wysiłku i wiązało się z potrzebą wielogodzinnej przygotowywania foliogramów lub wykonania odpowiednich zdjęć stanowiących wartość dydaktyczną. Współczesne możliwości, rozwinięta technika multimedialna oraz nasze doświadczenia i wiedza merytoryczna pozwalają nam z dużym sukcesem przygotować elektroniczną formę przedstawianych treści kształcenia. Prezentacja odpowiednio przygotowana merytorycznie, a przede wszystkim metodycznie, daje nam podbudowę, dzięki której przekazemy słuchaczom informacje w sposób uporządkowany, zrozumiały, przejrzysty i atrakcyjny.

Dokonując obserwacji zajęć dydaktycznych, spotykamy się często z wykorzystywanymi przez nauczycieli policyjnych prezentacjami, których poziom przygotowania wymaga wielu wskazówek metodycznych. Konieczne jest zrozumienie, że profesjonalnie przygotowane pomoce dydaktyczne świadczą o zaangażowaniu nauczyciela w jego pracę oraz o potrzebie zadbania w najlepszy możliwy sposób o odbiorcę. Wiemy, jak dużo treści merytorycznych musi przyswoić słuchacz, szczególnie podczas szkolenia zawodowego podstawowego. Często są to dla niego treści nowe, trudne i niezrozumiałe, a powinnością każdego nauczyciela jest przekazanie wiedzy w sposób optymalny z punktu widzenia słuchacza. Warto w tym kontekście zastanowić się nad prezentacjami multimedialnymi, znajdującymi się w przestrzeni dydaktycznej naszej szkoły.

Mając na względzie fakt, że sytuacja spowodowana pandemią determinuje niejednokrotnie konieczność korzystania z platformy e-learningowej podczas zajęć i nie mamy możliwości pełnego oddziaływania swoją osobą na naszych słuchaczy, pochyłmy się nad jakością przygotowywanych i wykorzystywanych materiałów. Niżej zacytowane słowa Jana Amosa Komeńskiego bardzo trafnie oddają istotę pozyskiwania wiedzy. Wskazują też, jak ważna jest dbałość o proces poznania, a co za tym idzie – sposób podawania informacji.

„(...) dla wiedzy zmysł jest punktem wyjścia, skąd przez wyobrażenie wiedzie drogą poznania do pamięci, następnie kształtuje się pojmowanie rzeczy ogólnych, w końcu zaś na podstawie dostatecznego zrozumienia rzeczy - powstaje sąd ustalający pewność poznania”.

Jan Amos Komeński

Rys. 7. Istota pozyskiwania wiedzy według czeskiego pedagoga i filozofa, Jana Amosa Komeńskiego.

- 1 A. Seredyński, *Prezentacja multimedialna w dydaktyce*, „Problemy Nauk Stosowanych” 2016, t. 4, s. 33.
- 2 M. Grzesiak, *Psychologia nauczania, czyli jak skutecznie prowadzić szkolenia, zarządzać grupami i występować przed publicznością*, Wyd. Helion, 2017, s. 20–21.
- 3 Tamże, s. 191.
- 4 P. Gawroński, D. Hryszkiewicz, J.R. Truchan, *System szkolenia w Policji i Straży Granicznej – funkcja założona i rzeczywistość*, WSPoL, Szczytno 2015, s. 99.
- 5 Tamże, s. 157.
- 6 P. Gawroński, *Policyjna dydaktyka zadaniowa – struktura, cechy i wybrane uwarunkowania*, „Policja” 2008, nr 2, s. 13.
- 7 N. Durante, *Slajdologia. Nauka i sztuka tworzenia genialnych prezentacji*, Helion, 2011, s. 86.
- 8 M. Grzesiak, *Psychologia nauczania, czyli jak skutecznie prowadzić szkolenia, zarządzać grupami i występować przed publicznością*, s. 50.
- 9 N. Durante, *Slajdologia. Nauka i sztuka tworzenia genialnych prezentacji*, s. 113.
- 10 Nancy Durante, *Slajdologia. Nauka i sztuka tworzenia genialnych prezentacji*, s. 146.
- 11 Tamże, s. 152.

Summary

Art of introducing learning content. An effective multimedia presentation in police task teaching

In the article it has been emphasized that a condition of teacher's effectiveness is his involvement in the preparation of the strategy of teaching process, appropriate selection of methods, materials and teaching aids. Authors concentrated on discussing principles of creating a multimedia presentation subordinated to a cognitive and teaching function. They have drawn their attention to its functionality, usefulness and matter-of-factness. They showed right proportions between the aesthetic value and essential content as well as discussed necessary elements and structure of the good presentation. In the final part of the article they presented useful practicalities concerning the proper preparation of the multimedia presentation.

Tłumaczenie: Renata Cedro